

Nemzetközi
Kapcsolatok
Multidiszciplináris
Doktori Iskola

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Folk György

Gazdasági növekedés és jólét
A világgazdasági nyitás hatása a vidéki jólétre Indiában

című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

Dr. Csicsmann László PhD

Budapest, 2011. október 12.

Nemzetközi Tanulmányok Intézete

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Folk György

Gazdasági növekedés és jólét
A világgazdasági nyitás hatása a vidéki jólétre Indiában

című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

Dr. Csicsmann László PhD

© Folk György

Tartalomjegyzék

1 A téma indoklása, a munka célja, előzményei

A nemzetközi kapcsolatok tudományágának kutatásában szűk helye van az ázsiai regionális kutatásoknak az utóbbi két évtized során, és – részben a nagy európai trendet követve – még kevésbé kap globális helyének és növekvő nemzetközi szerepének megfelelő helyet India. Ha mégis, a figyelem az óriásország egészéhez képest kevésbé jelentős, ám számunkra szembeötlőbb tárgyakra és vonatkozásokra irányul. Ez a tanulmány az India történelmével és társadalmával, majd később gazdasági rendjével való évtizedes foglalkozás eredménye. Arra a maggyőződésre épül, hogy a sok felől megközelíthető emberi valóságot nem lehet veszteség nélkül tudományágakra szeletelni és a szerteágazó résztudományok metszéspontjában pozitivista kutatással el nem érhető, ám korunk emberi létezése szempontjából mértékadó igazságok bukkannak fel.

India a jelen tézisek kidolgozója számára újra és újra, egyre mélyebb szinten újra jelentkező kutatási tárgy. Sajátos viszonyait, különleges lehetőségeit és félelmetes középtávú globális fenyegetéseit Európa legnagyobb részében túl kevesen értik és veszik figyelembe, ezért hazai kutatójára az Indiára figyelmeztető “szakértő” szerepe vár. Ennek megfelelően ennek a munkának, amint számos más írásomnak is kettős, figyelemfelhívó és réskitöltő szerepe van.

2A kutatás tárgya, célja

Kutatásunk két, korunk tudományában elkülönülő kutatási tárgy, a jólét és a gazdasági struktúraváltás metszéspontjára irányul. Kutatási területünk India, a szuverén szövetségi állam, a kutatott időszak a nyolcvanas évek második felétől a jelenig terjedő mintegy 25 éves időszak. Ez az időszak nagyjából egy emberöltő, azaz egy olyan hosszú időszak, ameddig általában az ember figyelme, személyes „történelemérzéke” terjedni tud. A neoklasszikus gazdaságtan alaptézise a gazdasági növekedés és a jólét között fennálló ok-okozati kapcsolat: a gazdasági növekedéssel járó struktúraváltás növekedő jólétet hoz a társadalom egésze számára.

Kutatásunk célja a fenti neoklasszikus tézis cáfolata Indiára kutatási időszakunk során.

Hipotézisünk szerint tehát a többségi, vidéki Indiában a nyitás és a reformok nyomában járó gazdasági növekedés nem hozza magával az általános jólét ebből következő növekedését, ezért a kontinensnyi ország fejlődéséről beszélni is féloldalas és félrevezető.

Kiinduló feltételezésünk az, hogy a gazdasági nyitás és a nemzeti jövedelem vele meglődülő növekedése, a struktúraváltás és a fokozódó nemzetközi kitettség Indiát egy jobban adaptálódó, nyertes kisebbségre és egy kevésbé változó, hátrányosabb helyzetű többségre osztja. Ez a kettéválás a földrajzi (fejlődő és lemaradó régiók) és szociális (jómódúak/befolyásosak és szegények/magukra hagyottak) szempontból is definiálható, a legmarkánsabb azonban a nagyvárosok és a vidék közötti növekvő szakadék. A gazdasági növekedés a vidéki többség számára nem „fejlődéssel”, hanem a létfeltételek változásával és így a jólétükre gyakorolt számos ellentmondó hatással jár. India gazdasági nyitása a legtöbb megfigyelő szerint jelentős áldozatokkal, veszteségekkel és globális kockázatokkal megy végbe.

A neoklasszikus fejlődéstani narratíva Indiának az 1990 évi gazdaságpolitikai irányváltás óta a „jótanuló” szerepét osztja (Panagariya[2004]). India liberalizál, tehát gazdasági ereje nő. A növekvő jövedelemnek azonban jólétté, azaz szélesedő választási lehetőségekké, nagyobb fogyasztássá és bővülő közjavakká kell konvertálódnia. Ez a tétel mindazonáltal egy emberöltőn át nem Indiára, hanem annak egy jobban szembeötő kisebbségére érvényes. A többség nem csak nem részesül arányos többlet javakban, hanem egy sor újkeletű jóléti hátrányt és kockázatot szenved el.

Ennek feltárása a fejlődés és a jólét fogalmának heterodox, azaz a jövedelem = jólét képleten túlmutató értelmezését igényli. Ennek megfelelően igyekszünk megragadni a fejlődés és a jólét a közgondolkodásban, a politikai és gazdaságpolitikai diszkurzusban a neoklasszikus közgazdaságtan hatására ma elfogadott jelentését, majd azt a jólétnek a jelen vizsgálódás számára célravezető másik értelmezésével állítjuk szembe.

A további kutatás során értelmezzük az indiai gazdasági nyitást és az indiai vidék fogalmát, majd számba vesszük a nyitás két évtizede alatt a vidéki élet fő változásait. Végül megvizsgáljuk, hogy az értelmezésünk szerinti jólétre hogyan hatottak ezek a változások.

3. Szakirodalom és források

Tárgyunk a vidéki India jólétének alakulása az utolsó emberöltő (25 év) során. A tárgy összetett jellegének megfelelően a szakirodalmat öt külön területre osztjuk:

3.1. A gazdasági fejlődés és a jólét értelmezése

A jólét kérdésének elsősorban angolszász szakirodalma zavarba ejtően bőséges. Számos a jólét szubjektív érzékelését elsősorban egyes országokra idősoros felméréseket végző kutatások száma bőséges, de ezek csak esetlegesen tesznek lehetővé nagyobb ívű összehasonlításokat. Fontosak a jólétérzékelés és a fontosabb társadalmi, környezeti és egyéni jellemzők közötti korreláció vizsgálatai (életkor, foglalkoztatás, jövedelem, iskolázás, klíma, családi állapot, személyiség stb.).

A szubjektív jólét- és életminőség-kutatásokkal szemben a 90-es évek végétől felgyorsult az objektív jólét kutatás. A szegényebb régiók szükségleteinek ilyen orientációjú elemzése a Világbankhoz (Alkire[2002], Narayan[1999,2000,2002,2009], Topalova[2007,2008]) és angolszász (Doyal-Gough[1991], Van Praag-Frijters[1999], Des Gasper[2004]) kutatóműhelyekhez kötődik. Az utolsó 5 évben a szükséglet- és jólételezés az európai politikai diskurzus fősodrában is megjelent (Hoff-Stiglitz[1999], Kates-Swart[2002], Stiglitz-Sen-Fitoussi[2009]).

3.2. India, a szuverén gazdasági entitás gazdaságának és társadalmának, gazdasági szektorainak és földrajzi régióinak vizsgálata

India egységként való vizsgálatára a független indiai államszövetség hat és fél évtizedes stabilitása ad lehetőséget. Erre a hosszú időszakra folytonos gazdasági keretet ad mindenekelőtt az ötéves tervek és a szövetségi költségvetések lényegében folytonos rendszere. Az indiai makrogazdaságról, és a vidék és a város viszonyairól, a regionális különbségekről és az egyes társadalmi rétegek helyzetéről bőséges angol nyelvű indiai irodalom áll rendelkezésünkre. A makrogazdaságról évente aktualizált átfogó közgazdasági munkák jelentek meg (Datt-Sundharam[2007] és Dhingra[2006]). Jelentősek és szinte minden fontosabb kérdésre kiterjednek az indiai kormány különféle központi szerveinek illetve egy-egy politikai közérdeklődés központjába került téma kivizsgálására felállított bizottság jelentései (a legismertebbek a feketegazdaság nagyságát vizsgáló Wanchoo (1962-68), a hátrányos helyzetű kasztok muszlimok viszonyait elemző Mandal(1979), elnyomásának kérdését feltáró Sachar (2006) és a szegénységi küszöböt újraértelmező

Tendulkar- bizottság. Sok az állásfoglalás, de kevés a valós adat a kasztrendszer jelenkori társadalmi hatásairól és az óriási tömeget képviselő különféle hátrányos helyzetű közösségek és a törzsek életéről. Nagyon szórványos a föld, mezőgazdasági és jövedelemviszonyokon túl a vidéki életmódra vonatkozó irodalom. Az ökológiai és a periférián élők (dálitok, nők, ádivászik, rabmunkások) növekvő kiszorítására vonatkozó irodalom általában külföldi kutatások és tanulmányok eredményeként található meg.

3.3. Főbb irányzatok az indiai szakirodalomban

Az indiai vidék gazdasági változásai és jóléti hatások vizsgált időszakunk során A falusi India „fejlődésének“ kérdésköre többszörösen átpolitizált, azaz a rendelkezésre álló adatok, irodalmi közlések, vizsgálatok és elemzések többféle módon irányzatosak. A legnyilvánvalóbb maga a nyitás/globalizációpárti elkötelezettség (Bimal Jalan, Montek S. Ahluwalia, Ashok Desai, T.N. Srinivasan, S.D. Tendulkar) amellyel az India integritását, saját útját őrzők állnak szemben. Erős és politikailag folytonos a baloldali gondolkodás is, amely a lemaradók, így a szegények és az alacsony státuszúak szószólója (Amartya Sen, Utsa Patnaik, Kamal Kabra, A. Vaidyanathan, S. Mahendra Dev). Sokszor közel áll ehhez az állásponhoz a piaci liberalizáció és gazdasági fejlődés elkötelezettjei és az ökológiai/természetvédelmi szempontúak közötti vita (Vandana Shiva, Debal Dev, M.S. Swaminathan). Markánsan más módon tekintenek India gazdasági és társadalmi valóságára a külföldi gazdaságelemzők és ökológiai vagy emberi jogi szempontú elemzők (Jean Dréze, Angus Deaton, Anders Müller, Jackie Assayag, Bruno Dorin), végül jelentős a szekuláris és a tradicionalista, hindu, muszlim, esetleg szikh vagy keresztény platformon állók ideológiai szembenállása is.

Az „indiai falusi világ“ eleve korlátozott valóságértékű modellt India egyedülállóan nagy népessége, történelmi meghatározottsága, földrajzi/klimatikus sokfélesége, társadalmi rétegezettsége miatt egyaránt. A nyugati elemző az indokoltnál inkább hajlamos lehet arra, hogy a földrajzi és kulturális távolság következtében a vizsgálat összetett tárgyát egyetlen egységként közelítse meg.

A gazdasági adatok egyszerre bőségesek és rendkívül hiányosak. Súlyos az időbeli késés, mindenekelőtt az utolsó népszámlálás, 2001 távoli időpontja miatt. Az adatszolgáltatás sajátosan indiai módja a “report”, valamely a közigazgatási hierarchiában felelős instancia betöltője által feldolgozott adat, amelyet a politikai buzgalom és a pozícióféltés gyakran és durván az elvárt irányba torzít. Nincsenek, vagy esetlegesen az adatok az indiai politikai érzékenység szempontjából szemérmesen kezelt számos területre, ilyen a kasztok, a vallások, a fekete gazdaság és az alacsony státuszú kisebbségek valósága körüli adatgyűjtés. Számos statisztikai fogalom vagy adat értelmezése a reformkurzus következtében menet közben változott (a legfontosabb ilyen adat a szegénységi küszöb), amelyek körül valóságos értelmezési és politikai háború dúl.

3.4. Hazai szakirodalom

Az ehhez a területhez tartozó hazai irodalom szórványos. Számos kiinduló impulzus és a fejlődéstani elméletek idevágó taglalása megtalálható Szentés Tamás munkáiban Szentés[2006]. A fejlődés humanisztikus értelmezésének magyar szakirodalma egyenlőre rendkívül szűk. A jólét neoklasszikus felfogáson túlmenő értelmezése számos határterületi társadalomtudományi közleményben felbukkan, a a regionális bontású HDI kiszámításával kapcsolatos műhelymunka folyt a BKÁE Szociológia és Szociálpolitika Tanszékén Lengyel György vezetésével (Lengyel ed.[2002]), és többször publikált Husz Ildikó (Husz[2002]), a regionális fejlődés humanisztikus megközelítésére épít G. Fekete Éva (G. Fekete[2008], a legújabban pedig doktori értekezések készültek a boldogság közgazdaságtana (Takács[2009]a és b) és az értékrend és az életminőség témakörében Havasi[2009]. A figyelem- és érzelemgazdaság elméleti és üzleti alkalmazásairól írt Hámori Balázs (Hámori[1998] és Szabó-Hámori[2006]).

India belső gazdasági viszonyairól a gyorsan fejlődő gazdasági szektorokat illetve szegénységet politikai szándék illetve közgazdasági meggyőződés szerint taglaló cikkeken kívül kevés munka jelent meg, az országonál mélyebb szinten elemző munka (akár regionális, akár társadalmi egységenként) pedig nem jelent meg. Az utolsó átfogó gazdaságelemzés a Zöld Forradalom idejéből Surányi Sándor és munkája (Surányi [1978,1982]), az utolsó évtized főbb változásait pedig a világgazdasági kutatások részeként Majoros Pál (Majoros[2004] és Székely-Doby András (Székely-Doby[é.n.,2003,2004])dolgozták fel.

3.5. Elsődleges adatforrások

Alapadatokat szolgáltatnak a tízévente végzett, mindenki számára kötelező népszámlálások, az utolsó a megírás során rendelkezésre álló azonban a 2000/2001 évi. A gazdasági-társadalmi mozgásokkal és az életmód változásaival kapcsolatos legfontosabb adatok az 50-es évek óta évente ismétlődő, országos (all-Indian) National Sample Survey (NSS) eredményeként állnak rendelkezésre, ebből az utolsó 60. fordulóra 2004-ben került sor. A fogyasztás alakulására vonatkozó adatokat a Consumer Expedition Survey szolgáltatja, amelyet évente „kis“ (10-30000), ötévente „nagy“ (100000) két lépcsőben, rétegzett mintán végeznek el. A háztartásokat érő piaci hatásokra vonatkozóan a National Council for Applied Economic Research (NCAER) által készített Market Information Survey of Households (MISH), mértékadó 300000-es mintájának azonban 70%-a városi válaszadó.

A nemzeti pénzügyi mérlegeket (National Accounts Statistics, NAS) 1980/81-es bázisúval a Központi Statisztikai Hivatal, a Central Statistical Organization (CSO) készíti, ez azonban nem tartalmaz városi-vidéki felosztást (Vaidyanathan[2001]).

A nemzetgazdasági makroadatokat az éves gazdasági beszámoló (Economic Survey) formájában az indiai kormány pénzügyi évenként folyamatosan teszi közzé. Az adatok az indiai közgazdászok körében közismert módon erőteljesen a „ragyogó India” kommunikálását szolgálják, azaz a fejlődő, erősödő, kiegyensúlyozódó, minden indiait felfelé vivő India-kép irányába torzítanak. 1994 óta közgazdászok egy csoportja alternatív gazdasági beszámolót (Alternative Economic Survey) tesz közzé azzal a politikai céllal, hogy a kormányzat „pro-G7, pro-MNC, pro-szupergazdag” gazdaságirányításával szemben a társadalmi többségre és a gazdasági alternatívákra irányítsák a figyelmet (Kabra-Upadhyay eds.[2004]).

Az agrárnépesség helyzetéről fontos adatokat szolgáltat a mezőgazdasági népszámlálás (Agricultural Census), amelyre vizsgált időszakunkban 1990-91, 1995-96, 2000-01-ben és az utolsó 8. számúra 2005-06-ban került sor. Az agrárnépszámlálások a FAO világszerte javasolt rendszerét követve valósulnak meg.

4. Az alkalmazott módszer és indoklása

4.1. Hipotézisek

Kutatási témánk a következő hipotézisek elemzésével kerül kifejtésre.

I.) A jólét fogalmára kérdező hipotézis:

(módszer: az utolsó két évtized antropológiai, civilizációs összehasonlító, létfilozófiai, gazdaságfilozófiai, antropológiai, pszichológiai és szociálpszichológiai eredményeinek vizsgálata)

Hipotézis:

Létezik a jólét civilizációtól, azaz földrajzi helytől és történelmi időszaktól független meghatározása.

Rövid kifejtés:

A liberális polgári közgazdaságtan fő vonala az angolszász polgári politikai filozófiára alapozva az emberi szükségleteket számbavehetetlennek, egyénileg szabadon választhatónak, a jólétet pedig az egyéni elégedettség és a jó testi állapot idézi elő. Ezzel a szubjektív jólét-megközelítéssel állítható szembe az antropológiai és szociálpszichológiai szempontok alapján meghatározható objektív jólét, amely a jólét tényezőit biológiailag és társadalmilag determinálnak és véges számúnak fogja fel. Ezen a módon a sok más tényező útján kielégíthető objektív emberi szükségletek elvesztik a jövedelemtől mint meghatározó tényezőtől való függésüket.

II.) Az India egészének fejlődésére vonatkozó hipotézis:

(módszer: szektoronkénti gazdasági elemzés)

Hipotézis:

India, mint integráns gazdasági egység fejlődése csak a politikailag elfogult nézőpontból tekintve ismerhető fel.

Rövid kifejtés:

A korábbi időszakokhoz képest az utolsó két évtizedben gyorsulva fejlődő India képe ("shining India") csak a washingtoni konszenzus szellemében és elkötelezettjei által fenntartott felszíni konstrukció. A társadalmi valóság mélyebb vizsgálata az országot divergáló változási pályákon mozgó közösségek és régiók sokaságára osztja, amelyek túlnyomó részére nem alkalmazhatók, vagy nem relevánsak a neoliberais gazdaságtan standard fejlődéskritériumai, a növekvő egyéni jövedelem és szabadság. Az elmúlt évtizedek legfontosabb ilyen divergenciája a városi és a vidéki India között tátuló szakadék.

III.) A világgazdaság egészére vonatkozó hipotézis:

(módszer: dedukció - az egész jelentős részére vonatkozó cáfolat az egészre vonatkozó állítást tagadja)

Hipotézis:

A globális világgazdaságba való betagozódást elősegítő struktúraváltás (a gazdasági nyitás) nem jár a benne részt vevő országok egyértelmű fejlődésével és ebből következően a többség jólétének növekedésével.

Rövid kifejtés:

Az egyre nyíltabbá váló globális versenyben egyre növekvő számú nyertest produkáló paradigmát a "nyertes" országokban a társadalmon és a régiókon belüli szakadék mélyülése, a szubjektív jólétérzet stagnálása és az egzisztenciális biztonság csökkenése, a "vesztes" országokban pedig növekvő környezetpusztítás, instabilitás, az államok kudarca, valamint a globális ökológiai kockázatok (klimatikus katasztrófa, vízhiány, globális élelmezési kudarc, fosszilis energiahordozók készleteinek részleges kimerülése) felismerése cáfolja. India, 2020 és 2035 között már a világ legnagyobb lélekszámú "nyertes" országa növekvő mértékű belső jóléti hátrányt és egzisztenciális kockázatot (szegénység, alultápláltság, paramilitáns hatalmak erősödése, AIDS és más tömeges jelenkori betegségek, tömegesen fennmaradó analfabetizmus és iskolázatlanság) rejt magába a gazdasági növekedés látványos homlokzata mögött. Így a vidéki India helyzetének relatív romlása az univerzalisztikus developmentalizmus legnagyobb léptékű és legmegrázóbb cáfolatát adja.

4.2. Az értekezés szerkezete

A jólétnek az általánosan elfogadott narratívának számító értelemben nincsen meghatározása, noha a mindenkori társadalmi normák narratíváiban igen nagyszámú egymásnak felelő elmélete őrződött meg. Jelen dolgozat tehát kiindulásként a jólét számára kínálkozó értelmezések, definíciók és mérési kísérletek erdejében kísérel meg áttekinthető rendet vágni és végiggondolásuk után megteremteni a jólétnek az indiai falusi világ vizsgálata során alkalmazott munkadefinícióját.

Az utolsó két évtized indiai változásainak hatását az általunk vizsgált falusi világra a munka első felében kidolgozott szempontrendszer szerinti módszeres elemzéssel vizsgáljuk. A „falusi világ“ az indiai vidék, 2001-ben az akkor 1023 millióra becsült lakosság 72,2%, amely mintegy 600 ezer faluban élt.

Vizsgált időszakunk az India világgazdasági nyitásának és reformkurzusának kezdetétől a még vizsgálható jelenig (2010) eltelt két évtized, ill. a tágran értelmezett reformkorszak (1985 után), mellyel az időszak kb. egy emberöltőnyi időtávra tágul.

Kutatásunk során módszeresen végigvizsgáltuk a különféle tudományos részterületek irodalmi adatait és átfogó közléseit a gazdasági nyitás körüli (1991), azt közvetlenül

megelőző és a jelenhez (2009/10) legközelebb eső időszakban. A gazdasági rendet és a gazdasági teljesítményt független változónak tekintettük, amelyek függő változóként befolyást gyakorolnak a jólét egyes résztényezőire, eredményünk az ezekben a gazdasági rend változása nyomán beállt változás, vagyis a jólét növekedése vagy csökkenése.

Az átvizsgált elsődleges és irodalmi adatok alapján a vidéken élők többségének helyzete számos gazdasági és társadalmi mutató alapján stagnált vagy romlott.

Csökkenett a mezőgazdaság egészének jövedelemtermelő képessége és gazdasági súlya, de változatlanul 70% körül maradt a belőle élők aránya. A korábbi állami fejlesztési források helyét nem vette át a magántőke, a hozamok nem nőttek jelentősen. A megmaradó állami támogatások a termőföldek növekvő erózióját és a vízhelyzet kritikusabbá válását okozták.

Az alapvető élelmiszerek, elsősorban gabonafélék és hüvelyesek ára jelentősen nőtt, míg a felvásárlási árakat lefelé szorította a világpiaci árak begyűrűzése (Dev[2007,2009]).

A vidéki foglalkoztatásban nőtt a bizonytalanság. A szervezett munkahelyek helyét szerződéses foglalkoztatás, a nők csökkenő bér melletti munkába állítása váltotta fel (Chandrasekhar-Ghosh[2000] és Sharan[2007].) Kiterjedt maradt a gyermekek és foglalkoztatása és a rabmunka. Tovább aprózódott a gazdaságok mérete és terjedt a földnélküliség (Ramakumar[2009]. A szegény vidékek mezőgazdasági dolgozó növekvő mértékben migráltak a városokba és távoli vidékekre munkát keresve (Bhagat[2010]).

Szűkült a "célzottá vált" élelmiszer- és közszükségleti cikk elosztási rendszer. Vásárlóerejük csökkenése és az árak emelkedése miatt nőtt vagy nem változott az alultápláltság mértéke és keveset javult a vidéki lakosság egészségi állapota (Deaton-Dréze[2009], Nandakumar et al[2010]).

Az új, globális fogyasztói minták és aspirációk, elsősorban a televíziós műsorszórás változásai miatt megjelentek a vidéki szegények körében is. A mobil telefónia és a televíziózás jelentős térnyerése mellett marginális maradt a számítástechnika és az internet behatolása. A helyi öngazgatás erősödéséből és a megnyíló új vállalkozásokból adódó lehetőségeket a régi elit, a kis számú nagy földtulajdonos és a magas kasztok tagjai fölőzték le.

A dráguló inputok és a nyomott eladási árak közötti ollóban fokozódott a földművelők eladósodása és a kétezres évek során a gazdák járványszerűen menekültek öngyilkosságba (Vidyasagar-Suman[2007]).

A jólét vizsgált tényezői közül az anyagi tényezőinek túlnyomó részében csökkent a szükségletek tömeges kielégítésének esélye.

A társas szükségletek kielégítésének esélyét a változások egyes tényezők esetén növelték, mások esetében csökkentették. Az egzisztenciális biztonság általában fenyegetettebb, a szubjektív biztonságérzet csökkent.

A vidéki lakosság számára a változások nem hoztak létre olyan markáns környezeti hatásokat, amelyek az emberi élet egyéni kibontakozását megkönnyítették volna, nem nőtt a szabadidő vagy a fogyasztói kosárban a nem öfenntartást célzó kiadások aránya.

5. A dolgozat főbb tudományos megállapításai, eredményei

5.1. A jólét értelmezése

A jólétet mint az emberi szükségletek kielégülésének esélyét határoztuk meg. A szükségletek köre véges és számos már elvégzett kutatás egybehangzó eredményei szerint meghatározható (Alkire[2002]). A szükségletek antropológiailag meghatározottak, azaz minden ember számára közősek, a történelmi és civilizációs különbségek a kielégítés társadalmilag preferált mechanizmusaival magyarázhatók (Ekins-Max-Neef[1992]).

A szükségletek köre az egyénileg kielégíthető fizikai és fizikai szükségleteken túl felöleli a társas szükségleteket és az egyén belülről meghatározott kibontakozásának (Ryan-Deci[2000]) szükségletét is.

Az erre a szükséglet értelmezésre támaszkodó jólétmodellt az 1. táblázat tartalmazza.

Kategória	Alapszükséglet	Trend
Antropológiai	Fizikai feltételek (víz, hőmérséklet, stb.)	CSÖKKENT
(biológiai/fizikai)	Biológiai feltételek	CSÖKKENT
	Testi egészség	CSÖKKENT
	Élelem	CSÖKKENT
	Mozgás és fizikai terhelés	CSÖKKENT
	Eszközhasználat lehetősége	NÖVEKEDETT
	Fizikai védettség	NINCS TENDENCIA
	Ingergazdagság	NÖVEKEDETT
	Mozgás- és cselekvési szabadság	NINCS TENDENCIA
Pszichoszociális	Nemiség	NINCS TENDENCIA
(társas)	Spatialis kötődés	CSÖKKENT
	Nevelkedés	NINCS TENDENCIA
	Csoporthoz tartozás	NINCS TENDENCIA
	Megélt (közeli) kapcsolatok	CSÖKKENT
	Feladat, elkötelezettség, munka	CSÖKKENT
	Státusz, elismertség	CSÖKKENT
	Társadalmi rend, biztonság és béke	CSÖKKENT
Organizmiikus	Tudás, készségek szerzése	CSÖKKENT
(virágzás és kibontakozás)	Kalandozás/változatosság/újdonosság	NÖVEKEDETT
	Hatalom	CSÖKKENT
	Harmónia, spiritualitás	CSÖKKENT
	Vidámság, játék, rekreáció	CSÖKKENT

1. táblázat Az emberi szükségletek és kielégülésük esélyének trendje 1990 és 2010 között

5.2. Az indiai vidék változása és jólétének értelmezése

Az Indiában ma élő több mint 1 milliárd ember többsége, 650-700 millió ember azonban az évszázadok alatt keveset változott falusi világban él. Az erről szóló országos, a helyi és nemzetközi politikai diszkurzus, a hindu újjáéledés tömegmozgalma, a nemzetközi fejlesztési ráfordítások és a nonprofit jószolgálat az utolsó félévszázadban kifejtett minden

erőfeszítése ellenére változatlanul a tömeges szegénység és az indiai falu el- illetve magára-maradottsága.

Indiának ez a nehezen mozduló része ugyanakkor a maga ütemében, saját indiai szabályai és lehetőségei szerint mégiscsak változik a hol rázúduló, hol a perifériáit éppen csak elérő külső hatások következtében. Nem állíthatjuk azt, hogy ezt a tömeget nem érintették meg a falun kívüli világ hatásai, de azt sem, hogy ezek a hatások új alapokra helyezték volna a falusi életet. Az indiai vidék lakóinak többsége továbbra is az önfenntartás határán egyensúlyozva és a kitörés esélye nélkül él, miközben egyre inkább a tanulás, a jólét és az egyéni szabadság lehetőségeivel szembesül.

5.3. Világgazdasági következmények (Módszertani hozadék)

A világgazdasági és regionális kutatások vezérfonala a nemzeti egység és a nemzeti jövedelem, uralkodó megközelítése pedig a fejlődés univerzalisztikus értelmezése. Ennek értelmében a "fejlettebb" társadalmak industrializáltabbak, politikai és gazdasági értelemben nyitottabbak, az áruk és szolgáltatások nagyobb része monetarizálódott, nagyobb az erre költött jövedelemmel mért fogyasztás. A nemzetek nyílt versenyében előnyben vannak a demokratikusabb berendezkedésűek és az emberi jogokat nagyobb mértékben biztosítók, és ebben a versenyben ugyanaz a fejlődési pálya minden ország számára ugyanúgy nyitva áll. A fejlettebb és drágább technológia a gazdasági és a védelmi/biztonsági versenyben is előnyt jelent. Mivel a jövedelem abszolút előnyökké konvertálódik (versenyképesség, fogyasztás, biztonság, egyéni szabadság), a növekvő jövedelem = növekvő jólét axiómának tekinthető.

Jelen tanulmány kiindulása szerint azonban az univerzalisztikus fejlődésszemlélet téves, és minden társadalomtudományhoz hasonlóan a modern nyugati közgazdaságtannak is korlátozott értelmezési tartománya van (Adelman[1999] és Evans[2004]). Ezt az értelmezési tartományt időben a szakadatlan gazdasági növekedést gyökeresen más pályára állító természeti erőforrás-korlátok, a földrajzi térben pedig a civilizációs határok jelölik ki. Ezt az érvényességi határt tudtuk egy Magyarországról nehezen vizsgálható, az egyetemes érvényesség szempontjából azonban döntő jelentőségű aleset, az indiai vidék „fejlődésére“, azaz Indiának globális gazdaságfejlődésbe való betagozódására való válaszreakciójának vizsgálatával nyilvánvalóvá tenni.

5.4. Konklúzió

Miután elvetettük a developmentalista axiómát, a jólét más alapon álló, abszolútnak tekinthető meghatározására jutottunk. Az elsősorban a fejlődő világra koncentrááló kutatók szükséglet- és jólételelmzéseit a pozitív pszichológia és az önmeghatározás-elmélet (SDT) által kiemelt további általánosítható emberi szükségleteivel kiegészítve korszaktól és társadalmi környezettől független jólétmodellre jutottunk.

Az utolsó két évtized antropológiai és a fogyasztói társadalmon kívül megalapozott szükséglet-listái számos különféle diszciplína és kutatás eredményeire alapozva véges és kielégíthető emberi szükségleteket vesznek számba, amelyek kielégítésére eltérő berendezkedésű társadalmak és közösségek egymásnak ellentmondó módozatokat dolgoznak ki. Általánosnak tűnik az azonban az, hogy ezen szükségletek kielégülésének mértékét, az emberi jólétet nem elsősorban a jövedelem és a szükségletek kielégítésére fordított kiadások, hanem az ökológiai környezet, a körülvevő emberi közösség és az egyének erőfeszítései determinálják.

Az emberi kibontakozás lehetősége Indiában az ismert adatok fényében nem nőtt, vagy szélesedett. Az önfenntartás a nagy többség számára enyhén nehezedett. Nem történt áttörés az iskoláztatásban, az egyéni választások lehetőségének bővítésében. A nők és a férfiak egyaránt fokozódó kötöttségek között találják magukat. Nem csökkent belátható módon a gyermek- és rabmunka, a vidékre eljutott új lehetőségek mértéke nem szignifikáns. Mindebben az egymásnak feszülő hatások miatt nem történt kimutatható változás.

Az indiai vidék "fejlődése" helyett tehát kutatásunk arra az állításra jut, hogy a gazdasági nyitás és strukturális reform megerősített egy olyan gazdasági-társadalmi berendezkedést, amely kibontakozáshoz segített egy gyorsan bővülő embercsoportot. Magától értetődően felvetődik a kérdés: miért minden más ügyet, célt és eszközt félreállító, egyáltalán miért legitim egy óriásország gazdasági reformja, ha nem mutatható ki, mint ahogyan előre nem is volt belátható, hogy az a társadalmi többségnek valami egyértelműen jót hoz.

6. A témában megjelent publikációk

a) Magyar nyelven

Könyv

Folk György [2007]: India - a végletek birodalma, HVG kiadó, Budapest

Könyvrészlet

Folk György [2010]: Biztonságpolitikai kockázatok Indiában, In: BHKK[2010]: Biztonságpolitikai prognózis 2015-ig, Biztonságpolitikai és Honvédelmi Kutatások Központja Alapítvány, Budapest, 2010

Folk György [2009]: India és a térségi integráció, In: Palánkai Tibor szerk [2009]: Európa tanulmányok. Szombathely

Folk György [2011]: Európa viszonya Indiához: Lehetőségek és egymásra hatások. Bóka Éva szerk: Európa újragondolása. Műhelytanulmányok. Grotius, 2010

Tudományos folyóirat

Folk György [2008]: India - beszáll a világvversenybe, és nagy erővel őrzi magát, Külügyi Szemle, 2008/2. szám

Folk György [2008]: A látszólagos egység és a töredezettség következményei Indiában, Kül-Világ, 2008 II. Szám

Folk György [2011]: A jólét átfogó elmélete. Vezetéstudomány. (Közlésre elfogadva).

Konferencia

Folk György [2011]: Az objektív emberi szükségletek és a munka kiterjesztett értelmezési tartománya. 12. Gazdaságpszichológia Kutatási Fórum, Szegedi Tudományegyetem

b) Angol nyelven:

Kiadvány:

India as seen by the Hungarian party. In: Hungary in Focus Magazine, Krest Publications, New Delhi, 23 Oct. 2008

7. Válogatott irodalomjegyzék

ACHARYA, Shankar N. – CHELLIAH, Raja J. [1985]: Aspects of the black economy in India : Report of a Study by National Institute of Public Finance and Policy, National Institute of Public Finance and Policy, India, Ministry of Finance

- ACKERMAN, Frank – KIRON, David – GOODWIN, Neva R. – HARRIS, Jonathan M. – GALLAGHER, Kevin (eds.) [1997]: Human Well-Being and Economic Goals. Washington DC, Island Press
- AGGARWAL, Suresh Chand [2008]: Child Labour in India: Magnitude, Trends and Distribution - Evidence from the 55th and 61st NSSO Rounds, Vol. 16, No. 2, Oct
- ANIELSKI, Mark [2007]: Economics of Happiness: Building Genuine Wealth. New Society Publishers, Gabriola Island, Canada
- ALKIRE, Sabina [2002]: Dimensions of Human Development. World Development Vol. 30, No. 2, pp. 181–205.
- ANIELSKI, Mark [2009]: Towards an Economy of Well-being. The Alliance for Democracy. Justice Rising. Fall 2010, Vol. 5., Waltham
- ASSAYAG, Jackie – FULLER, Chris eds. [2005]: Globalizing India. Perspectives from below. Anthem, New York
- BARDHAN, P. - MOOKHERJEE, D. [2002]: ‘Relative Capture of Local and Central Governments: An Essay in the Political Economy of Decentralisation’, Working Paper No. 99’109. Boston University: Institute of Business and Economic Research, Centre for International and Development Economics Research
- BARDHAN, Pranab [2004]: Democracy and Distributive Politics in India. University of California, Berkeley
- BAUDET, Marie-Béatrice – LAUER, Stéphane [2009]: Happiness is the new GDP, Economic Growth. September 15 2009, Le Monde, <http://presseurop.eu/en/content/article/96961-happiness-new-gdp> (Letöltve: 2006.10.20.)
- BAUMGARTNER, Ruedi – HOGGER, Ruedi [2004]: In Search of Sustainable Livelihood Systems. Sage, New Delhi
- BERREMAN, G.D. [1993]: Sanskritization as Female Oppression in India, In: MILLER, B.D: (ed.): Sex and Gender Hierarchies, Cambridge University Press, Cambridge.
- BHADURI, A. – NAYYAR, D. [1966]: Intelligent Person’s Guide to Liberalisation. Penguin, New Delhi
- BHADURI, Anik – AMARASINGHE, Upali – SHAH, Tushaar [2009]: Future of Agriculture and Irrigation. International Water Management Institute, Colombo
- BHAGAT, R.B. [2010]: Internal Migration in India: Are the Underprivileged Migrating More? Asia-Pacific Population Journal, Vol. 25, No. 1

- BHALLA, Surjit S. [2004]: Why be afraid of the truth? Poverty, Inequality and Growth in India, 1983-2000. <http://www.oxusresearch.com> (letöltve 2011.8.24.)
- BHATTY, Zarina [1996]: Social Stratification among Muslims in India. In: SRINIVAS, M. N. (ed.) [1996]: Caste – Its Twentieth Century Avatar, Viking, New Delhi, pp. 249-253.
- BILSKY, W – JANIK, M. – SCHWARTZ, S. H. [2011]: The structural organization of human values – evidence from three rounds of the European Social Survey (ESS). July 2011 vol. 42 no. 5 759-776 Journal of Cross-Cultural Psychology, SAGE, London
- BIRDSALL, Nancy [2004]: The (Indispensable) Middle Class in Developing Countries; or, The Rich and the Rest, Not the Poor and the Rest, In: KANBUR, Ravi - SPENCE, Michael (eds.): Equity in a Globalizing World. The World Bank, Washington, p.157-188.
- CHAND, Ramesh [2004]: Impact of Trade Liberalization and related Reforms on India's Agricultural Sector, Rural Food Security, Income and Poverty, Institute of Economic Growth, New Delhi.
- CHANDRASEKHAR, C.P. – GHOSH, Jayati [2000]: The market that failed – Neoliberal economic reforms in India. Left Word, Delhi
- CHAVAN, Pallavi [2005]: Banking Sector Liberalization and the Growth and Regional Distribution of Rural Banking, In: RAMACHANDRAN, V. K - SWAMINATHAN, Madhura (eds.): Financial Liberalization and Rural Credit in India, Tulika Books, New Delhi
- CHINNA, Sarbjit Singh [2007]: Marginal Farmers and Agricultural Labourers – Socio-Economic Problems and Poverty Alleviation Measures. Regal, New Delhi
- COPESTAKE, James [2009]: Wellbeing and international development: what's new? Journal of International Development, Vol. 29. No. 4. p.8.
- CORVALAN, Carlos - HALES, Simon -McMICHAEL, Anthony [2005]: Ecosystems and Human Well-Being. Health Synthesis. A Report of the Millennium Ecosystem Assessment Core Writing Team. World Health Organization, Geneva
- DA CORTA, L. – DAVULURI Venkateswarlu [1999]: Unfree Relations and the Feminisation of Agricultural Labour in Andhra Pradesh, 1970-1995, Journal of Peasant Studies, Routledge Vol. 26. No. 2-3., pp. 73-139.
- DALY, Herman E. – COBB, John B. Jr. [1994]: For The Common Good – Redirecting the Economy toward Community, the Environment and a Sustainable Future. Beacon, Boston
- DATT, Ruddar – SUNDHARAM, K.P.M. (eds.) [2007]: Indian Economy. S. Chand and Company, New Delhi

- DEATON, Angus [2009]: Food and Nutrition in India. *Economic & Political Weekly*, Vol. 44., No. 7. pp. 42-65.
- DECI, E. L. – RYAN, R. M. [2000]: Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, Vol. 55, pp. 68-78.
- DEININGER, Klaus [2007]: *India: Land Policies for Growth and Poverty Reduction*. Oxford University Press, New Delhi
- DES GASPER [2004]: *Human Well-being – Concepts and Conceptualizations*. World Institute for Economic Research Discussion Paper No. 2004/06
- DESAI, Sameeksha - EKLUND, Johan E. - HÖGBERG, Andreas [2009]: *Promarket Reforms and Allocation of Capital in India*. Working paper No. 206 CESIS, Royal Institute of Technology, Stockholm
- DESHINGKAR, Priya – BIRD, Kate [2009]: *Circular Migration in India*, Policy Brief No 4. Prepared for the World Development Report 2009
- DESHPANDE, Satish (ed.): *Contemporary India: A Sociological View* Penguin, New Delhi, pp. 125-150.
- DEV, S. Mahendra [2007]: *Inclusive Growth in India – Agriculture, Poverty, and Human Development*. Oxford University Press, New Delhi
- DHINGRA, Ishwar C. [2006]: *The Indian Economy – Environment and Policy*. Sultan Chand and Sons, New Delhi
- DIENER, E. -SCHWARZ, N. Russel (eds.): *Well-Being: The Foundations of Hedonic Psychology*. Sage Foundation, New York, pp. 213–229.
- DIENER, Ed – SUH, Eunkook M. – LUCAS Robert E. – SMITH, Heidi L. [1999]: Subjective Well-Being: Three Decades of Progress. *Psychological Bulletin* 125 (2), pp. 276-302.
- DORIN, Bruno – LANDY, Frédéric [2009]: *Agriculture and Food in India – A Half-century Review from Independence to Globalization*. Manohar, New Delhi
- DOYAL, L., & GOUGH, Ian [1991]: *A theory of human need*. Macmillan, Basingstoke
- DURAIAPPAH, Anantha Kumar [2004]: *Exploring the links: Human Well-Being, Poverty & Ecosystem Services*. International Institute for Sustainable Development, Winnipeg
- EASTERLIN, Richard (et al.) [2010]: The happiness–income paradox revisited. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, Vol. 107, No.52, pp. 22463–22468.
- EKINS, Paul – MAX-NEEF, Manfred (eds.) [1992]: *Real-Life Economics – Understanding Wealth Creation*. Routledge, London and New York

- ESTERLY, William R. [2002]: *The Elusive Quest for Growth: Economists' Adventures and Misadventures in the Tropics*. The MIT Press, Boston
- ESTERLY, William R. [2007]: *The Ideology of Development*. Foreign Policy, 11 June 2007
- FREY, Bruno S. – LUECHINGER, Simon – STUTZER, Alois [2004]: *Valuing Public Goods: The Life Satisfaction Approach*. Working Paper No. 184, Institute for Empirical Research in Economics, University of Zurich
- GASPER, Des [2004]: *Subjective and objective well-being in relation to economic inputs: puzzles and responses*. WeD Working paper 09, University of Bath
- GOUGH, Ian – MCGREGOR, J. Allister [2007]: *Wellbeing in developing countries: from theory to research*. Cambridge University Press, Cambridge
- GOYAL, S. K. – RAO CHALAPATI, K. S. [2002]: *Washington Consensus and India: Experience of The Last Decade*. Paper presented at the International Conference 'Beyond the Washington Consensus – Governance and the Public Domain in Contrasting Economies: The Cases of India and Canada', Chandigarh, 12-14 February, 2001.
- GRIFFIN, James [1986]: *Well-Being*. Clarendon Press, Oxford
- GULATI, Ashok – SHARMA, A. N. [1995]: *Subsidy syndrome in Indian agriculture*. 30 September 1995, Economic and Political Weekly, Vol. 30. No. 39. pp. A93-A117.
- HARRISS-WHITE, Barbara – SUBRAMANIAM S.(eds) [1999]: *Illfare in India*. Sage, New Delhi
- HIREMATH, B.N. [2007]: *The Changing Faces of Rural Livelihoods in India. What it takes to Eradicate Poverty*. Theme Paper 4-6 December 2007, National Civil Society Conference, New Delhi
- HUPPERT, Felicia A. – BAYLIS, Nick – KEVERNE, Barry [2004]: *Introduction: why do we need a science of well-being?* Philosophical Transactions of The Royal Society. Vol. 359., No. 1449., pp.1331-1332.
- JAIN, Rajendra Kumar – JAIN, Bharti [2008]: *Human Development: Capability Poverty – Assessment and its Relationship with Income Poverty*. Scientific Publishers, Jodhpur
- JALAN, Bimal [2004]: *The Indian Economy – Problems and Prospects*. Penguin Books, New Delhi
- JONES, Howard – WILLIAMS, Marilyn – THORAT, Yashwant [2007]: *Rural Financial Institutions and Agents in India: A Historical and Contemporary Comparative Analysis*. International Conference on Rural Finance Research: Moving Results into Policies and Practice. FAO Headquarters, Rome

- K_{AAM}, Poora – D_{AAM}, Poora – S_{URAKSHA}, Poori – M_{AAN}, Poora [2010]: Vulnerabilities of Dalits, Adivasis, Women and Migrants – The Need for Social Security. National Convention on Social Security for Unorganised Workers 8-10 January 2010
- K_{ABRA}, Kamal Nayan – U_{PADHYAY}, V. (eds.) [2007]: Pampering Corporates, Pauperizing Masses. Alternative Economic Survey, India 2006-2007, Daanish Books, New Delhi
- K_{ABRA}, Kamal Nayan – U_{PADHYAY}, V. (eds.) [2008]: Decline of the Developmental State. Alternative Economic Survey, India 2007-2008, Daanish Books, New Delhi
- K_{ALRA}, Prem – R_{ASTOGI}, Anupam (eds.) [2007]: Rural Infrastructure. India Infrastructure Report 2007, 3iNetwork, Oxford University Press, New Delhi
- K_{HOLI}, Atul (ed.) [2001]: The Success of Indian Democracy. Cambridge University Press, Cambridge
- K_{OTHARI}, Rajni [2006]: Politics in India. Orient Longman Limited, New Delhi
- K_{UMAR}, Arun [2005]: India's Black Economy: The Macroeconomic Implications. Journal of South Asian Studies, August 2005, pp. 249-263.
- M_{AX-NEEF}, Manfred [1995]: Economic growth and quality of life - a threshold hypothesis. Ecological Economics Vol. (1995) No. 15, pp. 115-118.
- M_{AX-NEEF}, Manfred [1991]: Human Scale Development. The Apex Press, New York and London
- M_{AZZARELLA}, Willam [2004]: Middle class. University of Chicago, Department of Anthropology, Chicago <http://www.soas.ac.uk/csasfiles/keywords/Mazzarella-middleclass.pdf> (Letöltve: 2006.10.20.)
- M_{CGREGOR}, J.Allister – S_{UMNER}, A. [2009]: After 2015: 3D Human Wellbeing. IDS In Focus Policy Briefings 9.2. Institute of Development Studies
- M_{OHANTY}, Deepak [2010]: Inflation Dynamics in India: Issues and Concerns. Speech by Deepak Mohanty, Executive Director, Reserve Bank of India, Delivered at the Bombay Chamber of Commerce and Industry on 4th March 2010.
- M_{OHAPATRA}, J.K. – C_{HANDRASEKHAR}, B.P. [2007]: Rural Roads. In: K_{ALRA}, Prem – R_{ASTOGI}, Anupam (eds.) [2007]: India Infrastructure Report 2007, Rural Infrastructure. 3iNetwork, Oxford University Press, New Delhi
- M_{OHAPATRA}, Ranjan et al [2005]: Gram Sabha & Panchayati Raj. Social Audit. Report on Social Audit – Planning Commission, Government of India. Vision Foundation, New Delhi
- M_{OORE}, George Edward [1903]: Principia Ethica. Cambridge University Press, Cambridge

- MOREL, Julius – BAUER, Eva – MELEGHY, Tamás – NIEDENZU, Heinz-Jürgen – PREGLAU, Max – STAUBMANN Helmut [2000]: Szociológiaelmélet. Osiris Kiadó, Budapest
- MSYA [2000]: Annual Report, 1999–2000, Ministry of Sports and Youth Affairs, Government of India
- MUKHERJEE, Arpita [2009]: Social Impact of Globalising Transport Services: The Case of India,, Forum Paper 2009/9, International Transport Forum, Leipzig
- MUKHERJEE, Sacchidananda – CHAKRABORTY, Debashis [2010]: Is there any Relationship between Economic Growth and Human Development? Evidence from Indian States. The India Economy Review, Vol. 7 Quarterly Issue, 31st March, pp. 80-89
- MUKHERJEE, Sacchidananda – CHAKRABORTY, Debashis [2010]: Is there any Relationship between Environmental Quality Index, Human Development Index and Economic Growth? Evidences from Indian States, MPRA Paper No. 17207, Munich Personal RePEc Archive, Munich
- MUKUNDAN, N. [2009]: Rural Development and Poverty Eradication in India. New Century Publications, New Delhi
- MÜLLER, Anders Riel – PATEL, Raj [2004]: Economic Liberalization and Rural Poverty in the 1990s. Food First, Oakland CA, pp. 7-12. Economic Liberalization and Rural Poverty <http://www.foodfirst.org/pb10> (Letöltve: 2006.10.20.)
- MYERS, D. G. – DIENER, E [1995]: ‘Who Is Happy?’ Psychological Science, Vol. 6. No.1.
- NANDAKUMAR, T -GANGULY, Kavery - SHARMA, Pravesh - GULATI, Ashok [2010]: Food and Nutrition Security Status in India. Opportunities for Investment Partnerships. ADB Sustainable Development Working Paper Series, No. 16 Asian Development Bank Publications, Manila
- NARAYAN, Deepa (et al.) [1999]: Voices of the Poor – Can Anyone Hear Us? Poverty Group, PREM the World Bank
- NARAYAN, Deepa (et al.) [2000]: Voices of the Poor – Crying Out for Change. Oxford University Press, New York
- NARAYAN, Deepa (et al.) [2002]: Voices of the Poor – From Many lands. Oxford University Press, New York
- NARAYAN, Deepa - SEN, Binayak - HULL, Katy [2008]: Moving Out of Poverty in India: An Overview. World Bank Publications, Washington

- NAYAK, Narayan C. – GOSWAMI, Kishor – CHATTERJEE, Bani (ed.) [2007]: Economic Reforms, Human Welfare and Sustainable Development in India. New Century Books, New Delhi
- NAYAR, Baldev Raj [2009]: The Myth of the Shrinking State – Globalization and the State in India. Oxford University Press, New Delhi
- NUSSBAUM, Martha [2000]: Women and human development: The capabilities approach. Cambridge University Press, Cambridge
- OLSEN, Wendy – MEHTA, Smita [2006]: Female Labour Participation in Rural and Urban India: Does Housewives' Work Count? <http://www.radstats.org.uk/no093/OlsenMehta93.pdf> (letöltve 2010.3.7.)
- OSWALD, A. J. [1997]: Happiness and Economic Performance, Economic Journal, Vol. 107 No. 445., pp. 1815-1831.
- PANAGARIYA, Arvind [2004]: India in the 1980s and 1990s: A Triumph of Reforms. IMF Working Paper WP/04/43, International Monetary Fund, Washington
- PANDA, Haribandu [2007]: Governance of Rural Electricity Systems in India. Academic Foundation, New Delhi
- PANDEY, Adya Prasad [2007]: Indian Sugar Industry – A Strong Industrial Base for Rural India. MPRA Paper No. 6065, Munich Personal RePEc Archive, Munich
- PATNAIK, Utsa [2006]: Poverty and Neo-Liberalism in India. Based on Rao Bahadur Kale Memorial Lecture delivered at Gokhale Institute of Politics and Economics, Pune, February 03, 2006.
- PEET, Katherine – PEET, John [2000]: Poverties and Satisfiers: A Systems Look at Human Needs – Creating a New Democracy Poverty, Prosperity, Progress. Devnet Conference, Wellington, 17-19th November 2000
- RAMACHANDRAN, V. K - SWAMINATHAN, Madhura (eds.) [2005]: Financial Liberalisation and Rural Credit in India, Tulika Books, New Delhi.
- RAO, V. M. [2008]: Rural Mural: Economic Sociology. Rural Communities In A Globalising World: Vulnerability, Opportunities And Prospects. The India Economy Review. Vol. 5. Quarterly Issue: 30th September
- RASKIN, Paul – BANURI, Tariq – GALLOPÍN, Gilberto – GUTMAN, Pablo – HAMMOND, Al – KATES, Robert W. – SWART, Rob [2002]: Great Transition. The Promise and Lure of the Times Ahead. A report of the Global Scenario Group. Stockholm Environment Institute, Boston

- RAVALLION, Martin [2003]: The debate on globalization, poverty and inequality: why measurement matters. *International Affairs*, Washington, Vol. 79, No. 4, pp. 739-753.
- REDDY, K. Ramasubba [2010]: Decline in Rural employment & Lower Farm incomes and Agri workers' wages. Consortium of Indian Farmers Association (CIFA)
http://www.indianfarmers.org/publication_books/Decline_inRural.html (letöltve ROUT, Himanshu Sekhar – PANDA, Prasant Kumar (ed.) [2007]: *Health Economics in India*. New Century Books, New Delhi
- SACHS, Wolfgang [1992a]: *The Development dictionary – A guide to knowledge as power*. Zed Books, London
- SARUKHÁN, José – WHYTE, Anne [2005]: *Ecosystems And Human Well-Being*. World Resources Institute, Washington
- SAUL, John Ralston [2005]: *The Collapse of Globalism and the reinvention of the World*. Atlantic Books, London
- SCHWARTZ, Shalom H. [2009]: *Basic Human Values. Cross-National Comparison Seminar on the Quality and Comparability of Measures for Constructs in Comparative Research: Methods and Applications*, Bolzano (Bozen), Italy, 2009 June 10-13.
- SEN, Abhijit - HIMANSHU [2004]: Poverty and Inequality in India. September 18, Vol. 39. No. 41. *Economic & Political Weekly*, pp. 4121-4124.
- SEN, Amartya [1981]: Plural Utility. *Proceedings of the Aristotelian Society*, Vol. 81. pp. 193-215.
- SEN, Amartya [2003]: *A fejlődés mint szabadság*. Európa Könyvkiadó, Budapest
- SENGUPTA, Arjun - KANNAN, K.P. - RAVEENDRAN, G. [2008]: India's Common People: Who Are They, How Many Are They and How Do They Live? In: *Economic & Political Weekly* Vol. 43. No. 11, pp. 49-63.
- SHAH, Ghanshyam – MANDER, Harsh – THORAT, Sukhadeo – DESHPANDE, Sathish – BAVISKAR, Amita [2006]: *Untouchability in Rural India*. Sage Publications, New Delhi
- SHARAM, Srivallabha [1997]: Rural employment, In: Verma, S. B. – Singh, Ram Dayal – Jiloka, Shiv Kumar [2009]: *Rural Poverty Alleviation and Employment*. Deep & Deep, New Delhi
- SHIVA, Vandana [1991]: The green Revolution in the Punjab. *The Ecologist*, Vol. 21, No.2, March/April 1991

- SKOUFIAS, E. [1993]: Seasonal Labor Utilization in Agriculture – Theory and Evidence from Agrarian Households in India. *American Journal of Agricultural Economics*, Vol 75. No. 1., pp. 20-32.
- SRINIVAS, M. N. (ed.) [1996]: *Caste – Its Twentieth Century Avatar*, Viking, New Delhi, pp. 28-68.
- SRIVASTAVA, Ravi S. [2005]: *Bonded Labour in India: Its Incidence and Pattern*. International Labour Office (ILO), Geneva
- STERN, David I. [2003]: The Environmental Kuznets Curve. *Internet Encyclopaedia of Ecological Economics*. International Society for Ecological Economics, New York
- STIGLITZ, Joseph E. – SEN, Amartya – FITOUSSI, Jean-Paul [2009]: Report of the commission on the measurement of economic performance et social progress. <http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/en/index.htm> (letöltve 2009. november 11.)
- STIGLITZ, Joseph E. [2003]: *Globalization and its Discontents*. W. W. Norton, New York
- SUNDARAMAN, T. – GUPTA, Garima [2007]: *Health and Nutrition in Rural India*. National Health Systems Resource Centre. Ministry of Health & Family Welfare, Government Of India, New Delhi
- THORAT, Shukhadeo [2005]: *Caste System and Economic Discrimination – Lesson from Theories in Reservation in Private Sector: Quest for Equal Opportunity*, Rawat Publication, 2005
- THUROW, Roger – KILMAN, Scott [2010]: *Why the World's Poorest Starve in an Age of Plenty*. Public AffairsTM, Perseus Books, New York
- TINBERGEN, Jan [1991]: On the measurement of welfare. *Journal of Econometrics* Vol. 50., North-Holland, pp. 7-13.
- VAIDYANATHAN, K. E. [2001]: Measurement of Income Inequalities in Urban and Rural Areas in India. *Proceedings of the 53rd Session, International Statistical Institute, Seoul*
- VAN HOORN, André [2007]: *A Short Introduction to Subjective Well-Being: Its Measurement, Correlates and Policy Uses – Prepared for the international conference „Is happiness measurable and what do those measures mean for policy?“ 2-3 April 2007, University of Rome ‘Tor Vergata’*
- VAN PRAAG, Bernard M. S. – FRIJTERS, Paul [1999]: *The Measurement of Welfare and Well-Being. The Leyden Approach*. School of Economics and Finance Discussion Papers and Working Papers, University of Queensland

VIDYASAGAR. R. – SUMAN, Chandra. K. [2007]: Farmers Suicide in Andhra Pradesh and Karnataka, National Institute of Rural Development, Hyderabad and Dheeraja

VISWANATHAN, Brinda (eds.) [2009]: Agricultural Development, Rural Institutions, and Economic Policy – Essays for A. Vaidyanathan. Oxford University Press, New Delhi, pp. 58-84.

WALLERSTEIN, Immanuel [2004]: After Developmentalism and Globalization, What? Keynote address at conference Development Challenges for the 21st Century, Cornell University, 1 October 2004

WEISSKOPF, Thomas E. [2011]: Why Worry about Inequality in the Booming Indian Economy? January 2011, Paper for the Conference on “Inequalities in India, Center for South Asian Studies, University of Michigan